

Puhtaiden linjojen paluu

JOHANNA WESTERSUND, teksti
JAAKKO KILPIÄINEN, kuvat

Ilomantsin osuuskaupasta sukeutui asunnon ja työpaikan onnistunut yhdistelmä. Hengittävien seinien sisällä elää sisustus, jossa kierrätystavara, Suomi-designin klassikot sekä omat oivallukset ovat löytäneet toisensa.

Nina Kosola ja Arto Liimatta muuttivat hulppeaan asuinpaikkaansa 43 neliön kämpästä vuonna 2006, mutta he harkitsivat talon ostoa peräti kolmen vuoden ajan. Osuuskaupan lopettamisen jälkeen tiloissa oli toiminut muun muassa kunnan virasto. Viimeiset kymmenen vuotta rakennus oli tyhjillään.

Kirkonkylän Kauppätien varrelle vuonna 1938 rakennettu kauppa oli liikekeskittymän ensimmäisiä. Raitti kertoo vieläkin nostalgista tarinaa puuliikerkentamisestä 30–50-luvuilla. Kylän keskusta, ilomantsilaisittain *pogosta*, oli 60-luvun loppupuolelle asti täällä. Asioinnin painopiste on niistä ajoista siirtynyt suol-

le rakennettuun markettien keskittymään. Jos muutkin innostuvat kunnostamaan Kauppätien hienoja taloja, alue saattaa vilkastua uudelleen.

”Olemme mukana ideoimassa *Puupogosta*-hanketta, jossa tutkitaan Kauppätien miljööni elävöittämistä. Ideana olisi saada talot kunnostettua rakennuksia ja aluetta kunnioittaen. Ehkä tässä olisi matkailullistakin näkökulmaa”, Nina Kosola tuumailee.

Osuuskauppaa vastapäätä toimii jo nyt Nukke- ja nalletalo, ja pienen matkan päästä löytyy kotiteollisuusyhdistyksen Pirolan piha. Käsityöläisiä ja muuta mukavaa raitille vielä mahtuisi, joskin talven hiljainen sesonki on yrittäjille haaste ja

edellyttäisi monipuolisuutta.

Osuuskaupan talon remontissa alkupe-
räinen käyttötarkoitus otettiin huomioon. Alakerta on edelleen työkäytössä. Kaupan ennallistettujen ikkunoiden takana asustaa arkkitehtikonttori Liimatta & Kosola ja siellä on tilat graafiselle suunnittelulle, jota Artolle sukeutuu hänen toisen työnsä, Hermannin Viinitilan tiimoilta. Vapaaksi jääneeseen päätyyn on tarkoitus remontoida kahvilatilat 50–60-luvun vaihteen henkeen.

Muistojen huoneet

Ilomantsin osuuskauppaan liittyy monia tarinoita. Alakerrassa pidettiin puotia ja

kahvilaa, yläkerran huoneissa asustivat kaupanhoitaja, myyjiä sekä matkustajakodin asiakkaita.

”Kun ihmisille tuli hätä soittaa poliisille, he eivät suinkaan kilauttaneet asemalle, vaan tänne kahvilaan, jossa poliisit olivat baarineitien kanssa silmää vilkuttelemassa”, Arto Liimatta kertoo.

Olavi Virta yöpyi matkustajakodissa, liekö unta juuri silmiinsä saanut, sinä surullisenkuuluisana maaliskuun iltana vuonna 1959. Virran orkesterin haitaristi oli nauttinut rohkaisua vähän enemmänkin ja hänet vietiin poliisin putkaan selviämään. Keikka oli peruttava. Sensaatiolehdistö repi tapauksesta jättilööpit. Syntyi käsite *laulava lihapulla*. Virran

syöksykierre sai alkunsa.

”Historiikkia olisi mukava selvittää enemmänkin”, talon nykyinen isäntä tuumailee. ”Itse olen käynyt serkkujen kanssa takapihan puolelta hakemassa viljansiemeniä auton kyytiin. Mutta kun olen sivukylän kasvatti, niin omia muistoja ei ole kovin paljon.”

Mielikuvitus villiintyi

Arto ja Nina iskevät taloon silmänsä vuosituhannen vaihteessa. Erilaisissa remonteissa talon alkuperäinen sointi oli saatu tehokkaasti hävitettyä. ”Olin ensimmäisillä käynneillä aivan tyrmistynyt. Tämä oli niin pimeä ja kaiken kaikkiaan hir-

veä. Siinä oli kyllä se hyvä puoli, ettei kukaan muu ollut tästä kiinnostunut”, Nina muistelee.

Osuuskaupan monet mahdollisuudet rupesivat villitsemään mielikuvitusta. Kun kaupat vuonna 2002 saatiin aikaan, Nina ja Arto olivat luonnostelleet käyttöä kaikille kuudelle sadalle neliölle.

Remonttia tehtiin kolme vuotta. Purkamisen sujui talkooväen voimin, mutta isompia töitä teki rakennusliike ja hienostuneempia asialle omistautuneet kirvesmiehet. Valmiista on helppo huomata, että sekä suunnittelu että toteutus ovat ammattilaisten käsialaa.

Taloon tullaan sisäpihan puolelta. Betoninen lastaussilta on jätetty paikalleen,

Kierrätystavaralle runsaasti käyttöä

siinä sopiikin vuosikertavespaa säilyttää. Kauniit parvekkeet on paneloitu samaan tyyliin kuin varaston ovetkin.

Eteiskäytävästä pääsee sekä konttoriin että yläkerran huoneisiin vievään portaikkoonkin. Ulko-ovet, monet kalusteet ja jopa osa ruuveista on kierrätystavaraa.

”Työtiloissamme on Ilomantsin lukion opettajanhuoneen vanhat lokerikot, paikkakunnalta lopetetun tehtaan työpöydät ja meijerin kokoushuoneen entiset tuolit”, kaatopaikalle aiotuista kuormista monta aarretta löytänyt Arto Liimatta toteaa.

”Sivullisen mielestä naurettavin tilanne on ollut varmaan se, kun lukion remontin aikaan menimme kummipoikani kanssa keräämään seinistä irrotettuja entisen mallisia, talttapäisiä ruuveja. Meillä oli jostain syystä erityisen repaleiset vaatteetkin sinä päivänä. Kun poimimme ruuveja lattialta pieniin muovisankoihin, työmiehet katselivat, että voi rassukoita.”

Esteettisten yksityiskohtien päälle ymmärtävä Arto ei halua näkyville yhtään ristipääruuvia. ”Se on pakkomielle-tyyppinen juttu, joka juontaa lapsuuteen. Ukki käytti 60-luvulla kaikki naulat ja ruuvit tarkasti. Sain joskus ruuvata ukin räikkämeisselillä ja siihen aikaan kaikki ruuvit olivat talttapäisiä.”

Uusi ja vanha sovussa

Osuuskaupassa on tehty paljon muutakin kuin ruuvattu. Koko talo purettiin aika lailla luurangoksi asti. Lastulevy- ja mineraalivillakerrokset lattiasta ja seinistä irroteltiin. Ulkovuorauksestakin oli uusittava kolme seinää, sillä jossain vaiheessa laudoitus oli hiekkapuhallettu ja vielä viimeistelty lateksilla.

Ulkopuolen laudoituksen annettiin vain puunsuojalla käsiteltynä patinoitua vuoden päivät ennen kuin pintaan siveltiin petroliöljymaali. Sisäpuoli rakennettiin uudestaan huokoisella kuitulevyllä, makulatuuritapetilla sekä hengittävällä maalilla. Alakerran lattiaa peittää alkuperäisen oloinen linoleumilaatta.

Yläkertaan vievä portaikko kiidättää kulkijansa matkustajakodin aikaan. Panelointi, puuportaat ja perinnemaali ovat pettämätön yhdistelmä. Ajanmukaiset sähköjohtojen pintavedot viimeistelevät tunnelman.

Asunnon eteinen on portaiden yläpäässä, ovi aukeaa suoraan valoisaan tilaan, joka saumattomasti liukuu kohti keittiötä. Kirjastonurkkaus on erotettu lasiseinämällä.

”Alun perin tässä oli käytävä, jonka kummallakin puolella oli monta pientä huonetta. Säilytimme toisen puolen sellaisenaan, mutta toiselle sivulle kaipasimme avaruutta. Katto oli vähän nyökkähtänyt, joten se tuettiin kevyillä *Villa Maire* -tyyppisillä pilarilinjoilla. Hirveän vaivan jälkeen saatiin lopulta rottinkiakin koristeeksi”, Arto kertoo.

Suuren oleskelu-keittiötilan jatkeena on omaan rauhaansa sommiteltu japanilaistunnelmainen makuuhuone. Puunväriset vaneriseinät luovat levollisen ilmapiiirin. Makuuhuoneeseen pääsee sekä suoraan että läpi käveltävän vaatehuoneen kautta.

Yksi Arton intohimoista liittyy komeroihin. Yhtään kaupan vaatekaappia ei asunnosta löydä, vaan kaikki ovat itse suunniteltuja, liukuovin varustettuja jämeriä ratkaisuja. ”Täällä eivät lastulevyhyllyt notku”, toteaa mies komeron oven avattuaan. Kirvesmiehet nikkaroivat kaapit piirustusten mukaan umpipuusta ja erilaisista ovimateriaaleista.

”Kun ennen vanhaan komeron taustassa oli sanomalehteä tai vaaleanpunaiseksi maalattua lastulevyä, halusin nyt jotakin

kaunista. Kaikissa kaapeissamme on vanerit taustalla. Kun avaa oven, niin näyttää kivalta.”

Puu monessa muodossa

Puuta on käytetty muutenkin runsaasti. Naapurikunnan parkettitehtaan jättemateriaali on inspiroinut Arto Liimattaa. Olohuoneen katto on viilusuikaleista pujoteltua aaltoilevaa pintaa, samaa punontaa näkyy alakerrassakin sekä katossa että seinissä hyvin monenlaisissa muodoissa. Vanhat puulattiat on pelastettu muovimattokerrosten alta, maalit poistettu huolettomasti ja vahattu. Pois purettujen pikkuhuoneiden lattiat olivat kuitenkin eri tasoilla, joten oleskelutilaan tarvittiin uusi ratkaisu. Se löytyi vanerista.

”Etsin mahdollisimman halvan materiaalin”, sanoo Arto. ”Tämä on 18-millistä pakkausvaneria. Levy oli ympäriontattua valmiiksi, mutta koska halusimme vähän pienempiä elementtejä, erikoisliike teki pontit sivulle, josta iso levy oli puolitettu. Kun ei ole koiria talossa, tämä kestää vahattuna hyvin.”

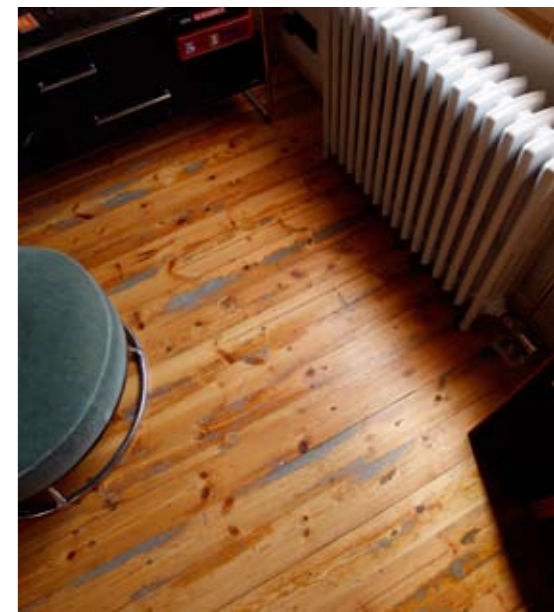
Parkettitehtaan raakkitavaraksi on joutunut myös paksu tumma puulevy

eksoottista *merbauta*. Siitä ja Ilomantsin mustasta kivistä kirvesmiehet rakensivat reilun ruokapöydän, jonka ympärillä istutaan **Eero Aarnion** oransseissa muovituoleissa – lopetetun tehtaan miesten pukuhuoneen jäämistöä nekin.

Nina ja Arto ovat nähneet vaivaa säilyttäessään vanhaa. Vaikka kaukolämpöverkkoon liitetyn rakennuksen kaikki vesiputket uusittiin, vanhat patterit saivat jäädä. Alakerrasta ne oli remontin yhteydessä hävitetty, mutta purkutaloista eri puolelta maakuntaa Arto hommasi uusia. Sisäpuolen pesun, hiekkapuhalluksen ja maalauksen jälkeen niistä tuli oivalliset.

Nina Kosola ja Arto Liimatta ovat pitkän urakkansa jälkeen tyytyväisiä tulokseen. Yhteinen näkemys kantoi loppuun asti. Isosta projektista tuli työvoitto ja työnäyte. Nina tekeekin arkkitehtiopintojensa diplomityön osuuskaupan peruskorjauksesta.

Huipputyylikkään asunnon keskellä tulee mieleen, että on tämä mahtanut tulla kalliiksi. ”Talo kaikkine liittymineen ja tontti, jossa on vielä jäljellä rakennusoi-keuttakin maksoi 17 000 euroa. Laskimme, että rakennukselle jäi hintaa huimat tuhat euroa”, Arto Liimatta luettelee.

Vanhat lämpöpatterit sekä elämisen merkit saivat jäädä taloon.

”Saimme nämä kuutisen sataa neliötä suurin piirtein samalla hinnalla kuin uuden reilun sataneliöisen omakotitalon”, Arto jatkaa. ”Mutta uuteen ei saa tätä tunnelmaa millään rahalla”, täydentää Nina Kosola. □